

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
ОБРАЗОВАНИЕТО,
ОБУЧЕНИЕТО И УЧЕНЕТО В
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
(2021 - 2030)

(ПРОЕКТ)

ПРОЕКТ

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	2
II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ.....	4
III. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	9
IV. АНАЛИЗ НА ВЪТРЕШНИТЕ (СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ) И ВЪНШНИТЕ (ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ) ЗА СРЕДАТА ФАКТОРИ (SWOT).....	12
V. ВИЗИЯ И ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ.....	14
VI. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОЛЗА/РЕЗУЛТАТ.....	32
VII. ФИНАНСИРАНЕ.....	34
VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ.....	35

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030) (Стратегическа рамка) е изготвена от Министерството на образованието и науката в сътрудничество със заинтересовани страни. Настоящият стратегически документ и Стратегията за развитие на висшето образование в Република България в периода от 2020 година до 2030 година очертават общата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България до 2030 година.

В периода от 2021 година до 2030 година българската образователна система е призвана да подготви за личностна и професионална реализация поколението от деца и ученици, които ще навлизат в активна трудова възраст в следващите поне пет десетилетия. С оглед развитието на обществото това е изключително отговорна мисия. Тя изисква ясна и широко споделена визия за образованието до 2030 година, с очертани основни приоритетни области за развитие, както и целите и мерките за постигането им.

Настоящият стратегически документ съответства на визията и общите цели на политиките от Приоритет 1 „Образование и умения“ на Националната програма за развитие България 2030 в частта му за предучилищното и училищното образование, за професионалното образование и обучение и за ученето през целия живот.

Стратегическата рамка е изготвена в синхрон с перспективите, заложи в актуални стратегически документи на глобално и европейско ниво, които очертават общосподелената визия за висококачествено, приобщаващо, ценностно-ориентирано и продължаващо през целия живот образование (съгласно Приложение 1).

При изпълнение на целите на Стратегическата рамка ще бъдат съблюдавани следните принципи:

<p>➤ Партньорство и съгласуваност - активно взаимодействие и синхронизиране между образователните институции, органите на централната и местната власт, висшите училища, културните институции, научните организации, социалните партньори, работодателите и гражданското общество за постигане на целите, заложи в Стратегическата рамка;</p>
<p>➤ Приемственост – изпълнение на Стратегическата рамка, независимо от политическия, социалния и икономическия контекст и гарантиране на целенасоченост, последователност и устойчивост при прилагане на политиките;</p>
<p>➤ Иновативност - формулиране на нови подходи, мерки и дейности за постигане на целите, заложи в Стратегическата рамка;</p>
<p>➤ Устойчивост на резултатите – осигуряване на дългосрочни ползи/ефекти от постигнатите резултати;</p>
<p>➤ Прозрачност и популяризиране на мерките и резултатите – приоритетната значимост на образованието, обучението и ученето в Република България изисква висока степен на информираност на обществото.</p>

Стратегическата рамка ще бъде изпълнявана на базата на петгодишни планове и отчитана с междинен и финален аналитичен доклад. Включените в нея цели, мерки, и индикатори за полза/резултат ще бъдат актуализирани в съответствие с постигнатия напредък или промяна в предизвикателствата.

Република България, като част от Европейското образователно пространство и от глобалния свят, ще споделя визията за развитие на висококачествено, приобщаващо, ценностно-ориентирано и продължаващо през целия живот образование, обучение и учене, съобразявайки се с националните образователни традиции и следвайки националните си приоритети.

ПРОЕКТ

II. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ

След влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) през 2016 година се постигна обвързаност при разработването и прилагането на националните образователни политики. ЗПУО осигури нормативни предпоставки за цялостно изпълнение на политиките. Беше постигната съгласуваност на целите, заложи в ЗПУО и в стратегическите документи, със социалните и икономическите цели на държавната политика. Успешното изпълнение на националните политики в предучилищното и училищното образование се реализира чрез интегрирането им с други публични политики и обща насоченост на действията. Чрез взаимодействието с родителите, социалните партньори, работодателите и гражданите се цели политиките в областта на образованието да бъдат максимално разпознаваеми и подкрепени. Съществена подкрепа в изпълнение на реформите, заложи в ЗПУО, е оказана и чрез европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ).

Инвестициите в развитието и квалификацията на педагогическите специалисти са приоритет в системата на образованието. Целта е не само увеличаване на доходите, а и повишаване статуса на учителската професия в средносрочен и дългосрочен план. От съществено значение е и осигуряването на системата с подготвени и мотивирани преподаватели.

Една от основните мерки за преодоляване недостига на педагогически специалисти и мотивиране на младите хора да изберат учителската професия е политиката на правителството за поетапно повишаване на средствата за възнаграждения. До края на четиригодишния мандат средствата ще бъдат удвоени. Увеличението на възнагражденията е предпоставка за привличането на повече учители и на специалисти с високо равнище на подготовка във всички образователни институции. От 1 януари 2021 година е предвидено минималната основна заплата на учител да е 1260 лв., като достигнатото увеличение е 91%.

Друга мярка в подкрепа на педагогическите специалисти е заплащането на разходите за транспорт или наем, в случай че местоработата им е в населено място извън местоживеенето.

Променени са държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ относно повишената практическа подготовка на бъдещите преподаватели. Предоставят се алтернативни пътища за навлизане в учителската професия.

Стимулира се интересът към педагогическите професионални направления и специалности във висшето образование с определянето на повече свободни места, по-добро финансиране, отпускане на допълнителни стипендии и освобождаване от заплащане на такси за целия курс на обучението за студентите в професионално направление „Педагогика на обучението по...“. Извършва се промяна на учебните планове и програми на висшите училища, въведени са учебни дисциплини като „Приобщаващо образование“, „Информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда“ и др.

Съвременното образование предполага не само директен трансфер на знания от учителите към учениците, но и изграждане на умения за самостоятелно и критично мислене, за работа в екип и личностно развитие. Създадени са условия за квалификация и кариерно израстване на всички педагогически специалисти. Дейностите са с фокус към прилагане на компетентностния модел и на иновативни методи на обучение.

Съществен акцент е поставен по отношение на възпитателната работа като неизменна част от цялостния образователен процес. Това отразява както утвърдената

българска образователна традиция, така и визията за ключовите компетентности в нейните три основни измерения: *знания, умения и нагласи*. В основата на формирането им е възпитателната работа. Утвърдена е и се прилага Стратегия за възпитателната работа в образователните институции. Нейната цел е формирането на личностни качества, ценности, нагласи и мотиви, които да подпомогнат пълноценното развитие на детето/ученика като личност и член на обществото.

През 2020 година са направени промени в ЗПУО, регламентиращи задължителното предучилищно образование от 4-годишна възраст. Те предвиждат още и подпомагане на родителите за заплащане на такси за ползване на детски градини и финансови компенсации за деца, на които не може да се осигури място в държавна или общинска детска градина. Едновременно с това се предвижда и инвестиране в инфраструктура за подобряване на образователната среда.

Множество проучвания показват, че посещаването на детска градина намалява риска от възникването на затруднения у децата в училище. Тези затруднения се проявяват обикновено още в началния етап на основното образование и могат да станат причина за отпадане от училище. Налице е съществена връзка между продължителността, в която детето е било включено в предучилищното образование и образователните му резултати на по-късен етап в училище.¹

Повишаването на обхвата на децата и учениците в задължително предучилищно и училищно образование и намаляването на дела на отпадналите или преждевременно напусналите училище са сред най-важните задачи в областта на образованието. В тази връзка се прилага Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система (Механизъм). В резултат на дейността по Механизма в периода от 2017 година до месец февруари 2020 година екипите за обхват са върнали обратно в училище и в детска градина или са записали за първи път 51 460 деца и ученици. Делът на необхванатите ученици на възраст от 5 до 16 години през 2019/2020 учебна година намалява почти два пъти в сравнение с предходната 2018/2019 година (от 8,47% на 4,73%).

Цялостната политика за приобщаване е насочена към създаване на условия за подкрепа на индивидуалността на всяко дете/ученик чрез премахване на пречките пред ученето и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота.

Осигурява се подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности. Подкрепата се оказва от специалисти, назначени в детски градини и училища или в регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващо образование. Реформирани са и са модернизирани специалните училища.

Подобрили са условията за превенция на отпадането от училище и за мотивация за учене чрез въвеждане на нови регламенти относно заниманията по интереси. Значими усилия са насочени и към приобщаването в образователната система на деца и ученици от уязвими групи и на деца и ученици, търсещи или получили международна закрила.

През последните години се прилагат устойчиви политики, насочени към превенция и интервенция на насилието и тормоза и за създаване на подкрепяща и сигурна образователна

¹ Изводите от международното изследване PISA за държавите от ОИСП за 2015 г. показват, че резултатите на децата, които са включени в образование в ранна детска възраст в продължение на най-малко две години, са средно по-добри от резултатите на останалите ученици на 15-годишна възраст – независимо от социално-икономическия статус на ученика. В международното изследване на уменията по четене PIRLS 2016 на учениците от 4. клас се посочва, че в България постиженията на деца, посещавали детска градина 3 или повече години, са със 75 точки по-високи от тези, които не са посещавали.

среда. Като част от мерките в тази област е увеличен броят на училищните психолози и педагогическите съветници. Ключов момент за превенция и справяне с агресията и насилието в образователните институции е привличането на родителите като активен партньор на педагогическите специалисти, образователните медиатори и на социалните работници.

Политиката за приобщаващото образование се надгражда и чрез изпълнение на мерки: за подкрепа на всички деца, които имат затруднения с усвояване на учебното съдържание; за кариерно ориентиране с цел подготовка за преход към следваща образователна степен; за мотивация за продължаване на образованието и за участие на пазара на труда.

От 2018 година е оптимизирано финансирането на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с въвеждане на нови стандарти за финансиране и на допълнителни критерии за справедливо разпределение на средствата от държавния бюджет между образователните институции. Въведените нови стандарти за институция и за паралелка, както и на регионални коефициенти, позволяват да се отчете влиянието и на други фактори при финансирането, а не само броя на децата/учениците.

Осигуряването на равен достъп до образование в задължителна предучилищна и училищна възраст е гарантирано и чрез функционирането на средишните и защитените детски градини и училища, както и чрез обединените училища – от I до X клас. Това е необходимо в контекста на националната политика за преодоляване на неблагоприятните демографски тенденции в България, които водят до намаляване на населението в някои райони и до необходимостта от закриване на училища. Осигурява се безплатен транспорт за децата в задължителна предучилищна възраст и за учениците от I – XII клас от населени места, в които няма детска градина или училище до такива в най-близкото населено място на територията на общината или на съседна община.

Едновременно с изпълнението на политиките за обхващане на децата/учениците в системата на предучилищното и училищното образование и за предотвратяване на отпадането от училище се изпълняват и мерки за повишаване на образователните резултати.

След влизане в сила на ЗПУО са утвърдени държавните образователни стандарти, учебни планове и програми, с прилагането на които се цели въвеждането на компетентностния подход в училище. Ориентирането на обучението към придобиване на комплекс от ключови компетентности е свързано със смяна на фокуса към овладяването на знания и умения и прилагането им в живота. Това променя и ролята на учителя от източник на информация в партньор и ментор. Основна цел на преподаването е чрез прилагане на нови методи и подходи да се направи обучението по-привлекателно и практически ориентирано и да се изградят нагласи за учене през целия живот. Извършва се оптимизиране на стандартите, учебните планове и програми с цел по-тясно обвързване на придобитите в училище знания и умения с практическото им прилагане.

ЗПУО създава условия и подкрепа за творчески работещите училища и учители да реализират новаторски дейности и чрез утвърждаване на училища със статут „иновативно училище“. Осигурени са условия и е осъществена подкрепа за създаване и прилагане на иновации във всички сфери на училищния живот. Чрез въвеждане на иновации се модернизират и образователната среда.

Иновативните училища постигат подобряване на образователните резултати чрез въвеждане на иновативни елементи в организацията и съдържанието на обучението. Прилагат се нови методи на преподаване, разработено по нов начин учебно съдържание, учебни програми и учебни планове или организирано по нов начин управление, обучение и

образователна среда. От 2019 година се подкрепя създаването на мрежи от иновативни училища.

Дигитализацията на учебния процес е ключов елемент на модерното училище, чрез който се оптимизира процесът на обучение, повишава се неговата ефективност и се подпомага навлизането на иновации, базирани на ИКТ.

В периода 2018-2020 година бяха направени значителни инвестиции за изграждане на защитени безжични мрежи, включващи защитни стени от ново поколение и точки за достъп, във всички държавни и общински училища. Тези вътрешни мрежи осигуряват пълно покритие и висока скорост на обмен на информация по съвременните стандарти и дават възможност за използване от всяка точка на училището на всякакъв тип устройства при високи нива на сигурност.

От 2019 година усилията са насочени и към ускорено усвояване на знания и умения за работа в дигиталното общество. През 2020 година е поставено началото на създаването на училищни STEM центрове. Те са интегрирана съвкупност от специално изградени и оборудвани учебни пространства с фокус върху изучаването и прилагането на компетентности в областта на математиката, природните науки и технологиите. Направени са и стъпки по посока на дигитализация в управлението на училищата и на детските градини, което подпомага процеса на взаимодействие с родителите.

Мерките за дигитализация осигуриха възможност да не се прекъсне учебният процес след началото на пандемията от COVID-19 и обявеното извънредно положение, което позволи образователната система да премине успешно в дистанционен режим на работа. С промените в ЗПУО от 2020 година се регламентира обучението от разстояние в електронна среда и се гарантира непрекъснатото обучение на децата и учениците при различни извънредни обстоятелства – грипни ваканции, климатични или други фактори.

Съобразно прогнозите за недостиг на кадри се осъществява реструктуриране на приема в училищното образование. Постепенно се увеличава приемът в професионалното образование, както и приемът в професионалните направления и профилите, свързани с математика, техника, природни науки и информационни технологии.

През 2018 година са утвърдени условия и ред за допълнително финансиране за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда. Ежегодно се актуализират списъците със защитените от държавата специалности и специалностите с очакван недостиг на специалисти. Усилията са насочени приоритетно към подготовка на специалисти, за които има търсене на пазара на труда, но няма достатъчно желаещи за обучение в тези професии и специалности. Прилагат се и мерки за осигуряване на кадри за области, приоритетни за регионалното развитие на икономиката. С цел мотивиране на повече ученици към избор на професионално образование се увеличават стипендиите за обучение в защитените специалности, специалностите с очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, както и за избралите дуалната форма на обучение.

Прилагат се последователни политики за развитие на дуалното обучение като инструмент за осигуряване на съответствие между образованието и нуждите на пазара на труда. За тази цел се изпълнява програма за обучение на наставници за придобиване на основни педагогически и психологически знания и умения за осъществяване на обучение чрез работа. Активизирани са партньорства между училища и работодатели. Интересът към дуалната система на обучение нараства значително – от 3884 ученици през 2018/2019 учебна година на 6339 ученици през 2019/2020 учебна година.

Развиват се и политики за създаване, запазване и съхраняване на връзките на българските общности от старите и новите диаспори с България. За училищата с преподаване на български език в чужбина ежегодно се командироваат преподаватели по български език и литература, история на България и начални учители. Осигуряват се средства за подпомагане на обучението по български език и литература, история и цивилизации и география и икономика в българските неделни училища в чужбина.

Продължават усилията за модернизация и обновяване на образователната инфраструктура и на материалната база в детските градини и училищата. Към 2020 година в 61 на сто от всички образователни институции са извършени частични външни и в 58 на сто частични вътрешни ремонтни дейности. В 9 на сто от образователните институции е извършен цялостен външен ремонт и в 14 на сто – цялостен вътрешен ремонт.

Постигнатото до момента развитие в областта на образованието трябва да продължи и да се надгражда, като осигурява дълготрайна устойчивост на системата и отговор на предизвикателствата на бъдещето.

ПРОЕКТ

III. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Динамиката на обществения живот в 21-ви век, интензивността на темповете и нееднородността на процесите на развитие във всички обществени сфери поставят образованието, обучението и ученето пред множество от предизвикателства. За справянето с тези предизвикателства е необходимо всеки български гражданин да бъде образован, знаещ и можещ човек с перспектива за лично и обществено благополучие.

Комплексът от умения за живот в 21-ви век непрекъснато се разширява и динамично се променя. Заедно с придобиването на ключовите компетентности все по-осезаема става нуждата от социална и емоционална интелигентност. През следващите десет години базовата и функционалната грамотност в областта на четенето, математиката, природните науки и технологии и дигиталните умения трябва да се доразвият. Заедно с това ще се налага акцент върху свързващите умения като критично мислене, изказване на информирано мнение, инициативност, насоченост към решаване на проблеми и умения за работа в екип. Ще нараства търсенето на качества на личността като етично поведение, любознателност, адаптивност, лидерство, социална отговорност и приемане на различията.

Успехът на личността, както и благополучието на обществата все повече ще се определят от това, в каква степен образованието формира у всеки човек ценности и изгражда ценностно-ориентирано поведение. Все повече се очертава необходимостта от приоритизиране на възпитателната работа, включително за възпитаването на децата и учениците като достойни граждани на България, Европа и на света.

Ако искаме сегашните и бъдещите ученици да се справят уверено с най-големите предизвикателства в света, е необходима промяна в начина на преподаване и усвояване на знанията и уменията при формиране на ценности и нагласи. За целта се налага преход от преподаване, запаметяване и възпроизвеждане на информация към използване на интерактивни методи, активно взаимодействие между участниците в образователния процес, персонализация на учебното съдържание и ориентация към резултати. Това са задачи за учителя на 21-ви век. Все по-ясно се очертава необходимостта учителите да са креативни, иновативни и вдъхновяващи. Те трябва да умеят да мотивират младите хора за търсене на нови знания и формиране на изследователски и творчески интереси. Необходимо е учителите да провокират у учениците стремеж към постоянство и професионализъм, развитие и взаимопомощ. Прилагането на тези политики ще повиши качеството на образованието. За постигане на тази цел образователната система трябва да бъде обезпечена с квалифицирани специалисти, които откриват и развиват заложените и талантите на всяко дете/ученик.

От изключителна важност е да променяме средата, изучаваните предметни области и методите на преподаване с темпове, съответстващи или изпреварващи динамиката на променящия се свят.

Дигитализацията и новите технологии, в частност изкуственият интелект, променят света и структурата на професиите. Тази промяна изисква повишаване нивото на цифровите компетентности и фокусиране на образователния процес върху математиката, науките, технологиите и инженерните умения; върху работата с алгоритми, формирането на умения за гъвкавост и адаптивност. Младите хора трябва да имат достъп до качествено образование, свързано с дигиталната трансформация, с акцент върху природните и математическите науки.

Така те ще бъдат подготвени гъвкаво да се адаптират към възникващите нови професии. До 65% от децата, постъпващи днес в училище, ще имат професия, която към

момента все още не съществува, докато редица професии изчезват и се заменят с автоматизирани процеси. През следващите 10 години се очаква съществен недостиг на технически кадри с професионално и висше образование. Затова политиките следва да бъдат насочени към привличането на повече ученици в тези професионални направления. Ще бъдат необходими нови професионални умения, прояви на творчество, гъвкавост и мобилност както в рамките на една професия, така и при смяна на професиите. Необходимо е индивидуализиране на придобиването на умения, които са нужни на конкретния човек в професионалната му реализация.

Всички посочени предизвикателства в глобален и в национален план налагат приоритизирането на темата за ученето през целия живот по посока на неговото насърчаване с всички инструменти на политиката.

Науката и иновациите се превръщат в основен фактор за намиране на отговори на предизвикателствата пред съвременните общества. Това изисква прояви на творчество и търсене на иновационни решения. Създаването на мрежи от иновативни училища за споделяне и обмяна на опит ще помогне за по-бързото и успешно прилагане на компетентностния подход в обучението и за формирането на ключови умения.

Иновациите в методите на преподаване ще спомогнат за по-силна мотивация за учене и за по-осмислено и трайно знание. Кариерното ориентиране на децата/учениците във всички образователни етапи ще подпомогне професионалната им и житейска реализация.

Съществени предизвикателства пред глобалното и пред българското общество са климатичните промени и опазването на околната среда. Това налага необходимостта от разработване и реализиране на подходящи политики по отношение на здравословен и природосъобразен начин на живот. Осъществяването на цялостен подход в духа на принципите за устойчиво развитие ще спомогне за формиране на ценности и нагласи във връзка със зеления преход.

Задълбочаващите се социални неравенства и миграционните процеси в глобален план затрудняват включването на определени групи в образование и активното им участие в пазара на труда. В България са налице социално-икономически, демографски и други бариери пред образованието. Образователната система търси устойчиви и ефективни решения за успешно включване и трайно приобщаване на всяко дете/ученик, независимо от регионалните особености, социално-икономическия статус на семейството и майчиния език. Съществен акцент в тази връзка е необходимостта детската градина и училището да осъществяват мисията си да обучават, възпитават и социализират децата/учениците и да взаимодействат с родителите им за формиране на положителни нагласи към образованието.

Усилията на педагогическите екипи в детските градини и училищата следва да се насочат към осигуряването на най-благоприятна образователна среда за всяко дете/ученик в условията на толерантност, уважение към културното многообразие и недопускане на дискриминация..

Важен показател за формирането на положителна атмосфера в училище е отношението между учители и ученици, както и между самите ученици. В по-голяма част от страните, включително в България, учениците постигат по-високи резултати по четене, ако възприемат учителя си като по-ентузиизиран и с положителна нагласа към областта, която преподава. От друга страна, ученици, които са обект на тормоз, са по-склонни да пропускат учебни дни. Същевременно нередовното посещение на учебни часове води до занижаване на образователните резултати. Нарушаването на дисциплината оказва пряко влияние върху постиженията. Мерките за превенция на агресията и тормоза и за недопускане на

дискриминация ще съдействат за създаване на сигурна, безопасна и подкрепяща атмосфера в образователните институции.

През следващите 10 години е необходимо политиките за качествено приобщаващо образование да бъдат трайно продължавани и надграждани. Особено внимание ще бъде обърнато на пълноценното включване и приобщаване в образователния процес на деца. Ще се акцентира на индивидуалния подход на преподаване и учене, отчитащи индивидуалния напредък на всяко дете/ученик. Ще се прилагат мерки за адаптация и плавно преход от семейна към образователна среда и при преминаване между отделните етапи и степени на предучилищното и училищното образование. От значение ще бъде и сътрудничеството между детските градини и училищата с държавните и местните органи в социалната и здравната сфера, с образователните медиатори и местните общности.

Всички тези процеси изискват през следващите 10 години да бъдат изпълнявани политики в областта на образованието, обучението и ученето, които позволяват бърза адаптация към външните за средата въздействия и използване в максимална степен на вътрешните за системата фактори.

ПРОЕКТ

IV. АНАЛИЗ НА ВЪТРЕШНИТЕ (СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ) И ВЪНШНИТЕ (ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ) ЗА СРЕДАТА ФАКТОРИ (SWOT)

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Целенасочени политики за повишаване на авторитета, социалния статус и квалификацията на учителите; ✓ Резултати от обучението, свързани с придобиването на ключовите компетентности; ✓ Увеличен прием на ученици в училища, предлагащи обучение в STEM направления и за придобиване на професионалното образование; ✓ Приоритизирани политики за дигитализация в образованието, включително във връзка с прехода към цифрова и зелена икономика; ✓ Въведено обучение за придобиване на дигитални умения и предоставен достъп в училищата до безплатен интернет и дигитални ресурси; ✓ Създадени условия за развитие на креативност, творчество и иновации; ✓ Създадени условия за изграждане на мрежи от образователни и други институции; ✓ Разширен обхват в задължително предучилищно образование от 4-годишна възраст до постъпването в първи клас; ✓ Създадени условия за приобщаващо образование; ✓ Делегирани правомощия на детските градини и училищата за разгръщане на политики и за избор на методи и средства, подкрепящи развитието на институцията и отговорното и демократично вземане на решения във взаимодействие с родителите; ✓ Обновена и разширена материална база в детските градини и училищата. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Висок дял на лицата, които не притежават функционална грамотност в областта на четенето, математиката и природните науки; ✓ Незадоволително равнище на дигиталните умения на участниците в образователния процес; ✓ Застаряване в учителската професия, съчетано с недостиг в отделни предметни области; ✓ Трудности за персонализация на обучението в зависимост от потребностите и интересите на отделното дете и за работа в мултикултурна среда; ✓ Затруднена реализация на трудовия пазар на завършилите поради недостатъчно съответствие на придобитите умения с изискванията на реалната икономика; ✓ Слабо участие в различни форми на учене през целия живот; ✓ Недостатъчен мониторинг и оценка на въздействието от иновативните дейности и обмяната на иновативни практики; ✓ Липса на утвърдена култура за споделяне на ресурси между образователните институции; ✓ Нисък дял на участие в образование и грижи в ранна детска възраст.

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Актуалност и приоритизиране на политиките за дигитализация в образованието, включително във връзка с прехода към цифрова и зелена икономика; ✓ Съгласуваност на действията на заинтересованите институции за предоставяне на възможности за учене през целия живот и за утвърждаване на нагласи за устойчиво развитие; ✓ Осигуряване на модерна, сигурна, достъпна и екологична среда и превръщане на детските градини и училищата в център в общността; ✓ Подкрепа и развитие на култура за иновации, креативност и споделяне на добри практики чрез обединяването на детските градини и училищата в мрежи и на учителите в общности; ✓ Въвеждане и утвърждаване на интегриран подход при формирането и прилагането на политиките и при оценката на тяхното въздействие; ✓ Устойчивост на политиките за включване и трайно приобщаване в предучилищното и училищното образование; ✓ Фокусиране на обучението към формиране и развитие на умения за живот и работа през 21-ви век; ✓ Засилване ролята на детските градини и училищата за възпитание в ценности и превръщането им в ценностно-ориентирано поведение. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Недостиг на учители по отделни специалности; ✓ Липса на последователност в утвърждаването на образованието като хоризонтална политика; ✓ Продължаващо задълбочаване на неблагоприятните демографски тенденции и засилване на негативните им ефекти върху образователната система; ✓ Предаване на неграмотността и на неравностойното социално-икономическо положение между поколенията и отрицателните им въздействия върху ефективността на включването в образование; ✓ Отказ от промяна на фокуса на обучението поради нежелание и трудности да се прилага компетентностния подход; ✓ Консервативни обществени нагласи и ограничена подкрепа за изпреварващи промени в сферата на образованието в съответствие с развитието на технологиите и обществото; ✓ Недокрай развита система на организационна култура между различните институционални нива за методическа подкрепа, фокусирана върху индивидуалния напредък на конкретния ученик; ✓ Недостатъчно развита система от единни индикатори за отчитане институционалния напредък (на училището) по определена тема в контекста на резултатите от обучението.

V. ВИЗИЯ И ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ

1. ВИЗИЯ:

Отчитайки качествено променената социална среда и роля на образованието, обучението и ученето в съвременните общества, както и постиженията и проблемите пред българското образование, настоящата Стратегическа рамка формира следната **Визия за образованието, обучението и ученето в Република България през 2030 г.:**

През 2030 г. всички български младежи завършват училищно образование като функционално грамотни, иновативни, социалноотговорни и активни граждани, мотивирани да надграждат своите компетентности чрез учене през целия живот.

Осъществяването на Визията ще доведе до следните резултати:

Детската градина и училището през 2030 година предлагат максимално сигурна, здравословна, екологична и подкрепяща среда, където си дават среща образователни традиции, иновативни педагогически решения и дигитално развитие, и се развиват като пространства за учене, отдых и взаимодействие между деца, ученици, родители, местна общност, обединени от споделени ценности за постигане на общозначима цел – формиране на знаещи и можещи личности, способни да правят отговорни избори и да реализират целите си в динамична и конкурентна социална среда.

Учителят през 2030 година е компетентен, подкрепящ, диалогичен, отворен за иновации, с мисия да мотивира и да вдъхновява децата, да им помага да изграждат умения и компетентности, които да прилагат в различни житейски и професионални ситуации. Той е призван да помага на децата и учениците в изграждането на критично и аналитично мислене и да подкрепя творческото, личностно и емоционално им развитие.

Децата и учениците през 2030 година притежават знания, умения и компетентности и се стремят към личностно развитие и усъвършенстване през целия живот. Те притежават нагласа за успешна социална и професионална реализация. Те са активни граждани, които съхраняват традиционните ценности и работят за цялостно подобрене на социума и обществено благополучие.

2. ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ:

В резултат на SWOT-анализа са определени приоритетни области за развитието на образованието и обучението до 2030 година. Приоритетните области обхващат всички значими хоризонтални предизвикателства в системата на образованието и обучението при следване на цялостен подход.

1. <i>Компетентности и таланти;</i>
2. <i>Мотивирани и креативни учители;</i>
3. <i>Ефективно включване и трайно приобщаване;</i>
4. <i>Образователни иновации, дигитална трансформация и устойчиво развитие;</i>
5. <i>Реализация в професиите на настоящето и бъдещето;</i>
6. <i>Учене през целия живот;</i>
7. <i>Ефективно и ефикасно управление и участие в мрежи.</i>

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1 КОМПЕТЕНТНОСТИ И ТАЛАНТИ

Целта при придобиване на съвременните ключови компетентности ще бъде развитие на личностния потенциал на детето/ученика, осигуряване на условия за удовлетворяване на индивидуалните му потребности и ранно откриване на заложите и талантите му.

Акцентът при обучението ще бъде изместен от възпроизвеждане на готови знания към развитие на съвременни умения и компетентности и практическа приложимост на изучаваното учебно съдържание.

Цели и групи мерки/дейности:

Цел 1.1. Обучение, ориентирано към формиране и развитие на ключовите компетентности и на умения за живот и работа през 21 век

- Осигуряване на съвременна образователна среда, която да гарантира единен подход при прилагането на ключови компетентности в сферата на формалното образование, неформалното обучение и информалното учене;
- Актуализиране на учебните планове с цел балансиране на учебното време за придобиването на ключовите компетентности и уменията за живот и работа в 21-ви век и за развитие на таланта и интересите на отделния индивид;
- Актуализиране на учебните програми с извеждане на компетентностно ориентирани, реалистични, ясни и разбираеми резултати от обучението на учениците въз основа на данни, измерване и анализи;
- Смяна на фокуса на обучението от преподаване на знания към овладяване на ключови компетентности и развитие на способности да се решават проблеми;
- Акцентиране върху формиране на научна, финансова, дигитално-медийна грамотност и дух на предприемчивост и иновации;
- Инвестиране в изучаването на чуждите езици и придобиването на дигитални и комуникативни умения;
- Създаване и използване на разбираеми, атрактивни и съвременни средства за постигане на очакваните резултати от обучението – учебници, помагала, електронни ресурси, подпомагащи придобиването на необходимите компетентности и стимулиращи развитие на личностни, социални и граждански умения и на емоционална интелигентност;
- Развитие на система от инструменти за измерване на постигането на основни резултати от обучението в хода на вътрешно оценяване, опиращи се на дескриптори (ключови думи);
- Ориентиране на изпитите в края на отделните етапи и степени към оценка на функционалната грамотност в областта на четенето, математиката, природните науки;
- Разработване и прилагане на система за провеждане и оценяване на изпитите в системата на училищното образование в електронна среда;
- Разработване и поддържане на система за представяне на тенденциите в постиженията на учениците по училища и региони;
- Формиране на умения при децата/учениците да използват придобитите компетентности при изпълнение на ежедневни задачи, за справяне в сложни и непознати житейски ситуации в променяща се околна среда;

- Свързване на знанията и уменията от различни области за прилагане на наученото в практически ситуации, поощряване на ученето чрез преживяване и решаване на реални проблеми;
- Синхронизиране на изискванията при вътрешната, външната и международните оценки на ключовите компетенции на децата/учениците;
- Създаване на условия и подкрепа на екипната работа на учителите за интегриране на учебното съдържание, за ефективно осъществяване на междупредметни връзки и за работа върху усвояване на свързващите (трансверсални) компетентности у учениците.

Цел 1.2. Възпитание в ценности

- Насърчаване на ценностно-ориентирано поведение и създаване на атмосфера в класната стая, благоприятстваща формиране на социални и граждански компетентности;
- Реализиране на инициативи за съхраняване и утвърждаване на българската национална идентичност и популяризиране на българския език, традиции и култура;
- Възпитание насочено към изграждане у децата/учениците на стремеж за изказване на информирано мнение, за проява на взаимно уважение, разбирателство и сътрудничество;
- Обучение, насочено към приобщаване към европейските и общочовешките ценности;
- Развитие на умения за справяне с прояви на радикализация и екстремизъм, водещи до разделение, дискриминация, разпространение на фалшиви новини и омраза в обществото;
- Развитие на умения за разпознаване и превенция на трафик на хора; на зависимости към наркотични вещества и др.
- Изграждане на умения за критично мислене и разбиране за света, културата, религиите, историята, медиите, икономиката, околната среда, устойчивостта;
- Развитие на ценностно-ориентирано поведение за зачитане на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, правовата държава и правата на човека;
- Формиране на компетентности за межкултурен диалог и изява на активна гражданска позиция.

Цел 1.3. Развитие на способностите и талантите

- Разширяване на спектъра от дейности чрез включване на занимания по интереси, насочени към развитието на личностни и междуличностни умения, както и на обхвата на участниците в заниманията по интереси, чрез провеждане на изяви на училищно и междуучилищно ниво (ученически театър, викторини, състезания);
- Разнообразяване на формите и възможностите за развитие на талантите на децата и учениците с изявени интереси в определена област на науката, спорта и културата (курсове, летни академии и др. по изкуства и наука и тренировъчни спортни лагери за участие в държавни и международни първенства);
- Подкрепа за участие в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания в областта на науката, културата и спорта;
- Предоставяне на материални и морални стимули за децата и учениците с изявени
- Привличане на представители на висши училища, научни институти, социални партньори и неправителствени организации в подкрепа на извънкласните дейности;
- Създаване на подходящи условия в детските градини и училищата за откриване и развиване на умения и таланти чрез разнообразни педагогически форми.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2

МОТИВИРАНИ И КРЕАТИВНИ УЧИТЕЛИ

Политиките, насочени към повишаване на социалния статус, на привлекателността и престижа на учителската професия и нейното модернизиране, ще продължат да се надграждат. Ще се прилагат политики за устойчиво обезпечаване на образователната система с педагогически специалисти, включително за повишаване на мотивацията за упражняване на учителската професия и за привличане на специалисти от други професии.

Ще се прилагат политики за реформиране на образователния процес в педагогическите специалности и усъвършенстване на продължаващата и допълнителната квалификация, основани на компетентностния подход.

Цели и групи мерки/дейности:

Цел 2.1. Повишаване на привлекателността и престижа на учителската професия и обезпечаване на системата на образованието в дългосрочен план с учители във всички образователни институции и по всички дисциплини

- Разработване на система за информиране, мотивиране и насочване на ученици и студенти към избор на учителската професия;
- Подкрепа на новопостъпващи учители в детските градини и училищата;
- Мотивиране на дипломираните правоспособни учители да започват работа в системата на образованието;
- Разработване и прилагане на политики за връщане в системата на образованието на специалистите с професионална квалификация “учител”, които в момента не работят в системата;
- Прилагане на политики за привличане и включване в образователния процес на представители на бизнеса, висши училища, научни организации и други специалисти;
- Прилагане на политики, стимулиращи придобиването на квалификация „учител“ от специалисти от други професии и включването им в системата на образованието;
- Прилагане на политики за мотивиране на завършващите педагогически специалности да започнат работа в малки населени места с недостиг на учители;
- Устойчивост на политиката за повишаване на доходите на учителите чрез поддържане на съотношение от 120% на средната заплата на учителите спрямо средната заплата за страната и ръст на минималната основна заплата на учител не по-нисък от ръста на средната работна заплата.

Цел 2.2. Развитие на компетентностите в съответствие с променящата се роля на учителя

- Актуализиране на образователното съдържание и образователните програми за подготовка на педагогическите специалисти във висшите училища в съответствие с промените през 21-ви век;
- Разширяване на практическата подготовка на студентите в педагогическите специалности;
- Разширяване на широкоспектърното обучение и на обучението по бинарни специалности в педагогическите програми за обучение;

- Усъвършенстване на квалификационните програми във висшите училища, насочени към формиране на интердисциплинарни професионални компетентности на учителите;
- Обучение за придобиване на професионална квалификация „учител“ и „учител по...“ в рамките на една до две години;
- Обучения в реална работна среда на учителите по практика;
- Създаване на партньорства между работодателите и образователните институции за провеждане на стажове и практики на учители;
- Изработване и прилагане на система за проследимост на придобитите квалификации и на необходимостта от продължаваща квалификация на педагогическите специалисти;
- Насърчаване на обучението и ангажираността на учителите през целия живот за продължаващо професионално развитие;
- Разширяване на възможностите за квалификацията на учители без откъсване от работа;
- Насоченост при подготовката на учителите към прилагане на компетентностния подход и на ценностно-ориентиран подход в образователния процес;
- Повишаване на квалификациите за учителите за развиване на компетентностите им за работа с дигитални технологии, с даровити/талантливи деца/ученици, с деца/ученици със специални образователни потребности и в мултикултурна среда;
- Осъществяване на мобилност на учители, в т.ч. и чрез Европейска програма Еразъм+;
- Признаване на създадените от педагогическите специалисти отворени образователни ресурси като професионална или академична заслуга;
- Повишаване на квалификацията на учителите за прилагане на новите технологии за облачни ИКТ услуги и за иновативни дигитални методи за преподаване.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3

ЕФЕКТИВНО ВКЛЮЧВАНЕ И ТРАЙНО ПРИОБЩАВАНЕ

Ще продължи изпълнението и надграждането на политиките за осигуряване на ранен и равен достъп до образование, превенция на отпадането и реинтеграция в образователната система. Приоритетно ще се изпълняват мерки, насочени към гарантиране на устойчивост на процеса на образователна интеграция, намаляване на неравенствата, насърчаване на социалното включване, мотивация на деца и родители за образование и за привличането на родителите като пълноценни участници в образователния процес.

Ще бъдат изпълнявани мерки за разширяване на възможностите за ефективно приобщаване на деца/ученици със специални образователни потребности, от уязвими групи и мигранти. Ще се засили сътрудничеството между детските градини и училищата с държавните и местните органи в социалната и здравната сфера, с образователните медиатори, родителите и местните общности. Ще се осигурява приобщаваща, подкрепяща, сигурна и безопасна образователна среда за провеждане на ефективен образователен процес.

Цели и групи мерки/дейности:

Цел 3.1. Преодоляване на регионалните, социално-икономическите и други бариери за достъп до образование

- Поддържане на оптимална мрежа от детски градини и училища;
- Обновяване и разширяване на съществуващите и строеж на нови детски градини в общините с недостиг на места;
- Изграждане на нови и реконструиране на съществуващи училищни сгради за преминаване на едносменно обучение;
- Подпомагане на храненето, предоставяне на месечни и еднократни стипендии, учебници и достъп до образователни ресурси, осигуряване на целодневна организация на учебния ден;
- Осигуряване на безплатен, безопасен и екологичен транспорт на децата/учениците до образователни институции;
- Подпомагане на родителите относно заплащането на такси за посещение на детски градини;
- Осигуряване на качествени и модерни условия за живот и учене/самоподготовка в ученическите общежития;
- Изграждане на достъпна архитектурна среда в образователните институции.

Цел 3.2. Взаимодействие с деца и родители за създаване на положително отношение към образованието

- Разработване и прилагане на модели на взаимодействие дете/ученик – родители – учители – медиатори/социални работници за превенция на отпадането от образователната система;
- Въвеждане и прилагане на семейни програми, насочени към разясняване на ползите и на задълженията за включване в образование, към повишаване уменията на родителите за грижа и подкрепа на децата и за взаимодействие с институциите;

- Организиране на общи дейности по интереси, честване на празници, благотворителни акции и други събития за създаване на положително отношение към образованието;
- Съвместна работа между родители и учители за адаптиране на децата към образователната система и създаване и развиване на мотивация за учене;
- Предоставяне на интегрирани услуги в детските градини и училищата и споделяне на добри практики за междусекторни услуги за образователна, социална и здравна подкрепа;
- Подкрепа на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система, в т.ч. проследяване на всеки случай на дете/ученик при пътуване и миграция и/или в риск от отпадане, както и подобряване на междуинституционалния обмен на информация;
- Увеличаване броя на образователните медиатори, педагогическите съветници, психолозите и социалните работници в екипите за обхват към образователните институции;
- Повишаване компетентностите на учители, образователни медиатори, педагогически съветници, психолози и социални работници (вкл. чрез споделяне на опит и взаимно учене) за успешно включване и пълноценно участие на децата/учениците в образователния процес.

Цел 3.3. Ефективна социализация на деца от ранна детска възраст

- Разработване и прилагане на Национална рамка за качествено образование и грижи в ранна детска възраст;
- Разширяване на общата и допълнителната подкрепа за децата в детските градини и групите за предучилищно образование в училище и прилагане на приобщаващи грижи в яслени групи в детските ясли и в детските градини;
- Информирание на родителите относно провежданите политики за интегрирани услуги и грижи в ранна детска възраст;
- Изработване и прилагане на стандарти за ранно детско развитие;
- Разработване и прилагане на показатели за проследяване на качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст;
- Допълнително обучение по български език за децата, чийто майчин език е различен от българския;
- Задълбочаване на партньорството между родителите и институциите, предоставящи услуги в областта на образованието и грижите в ранна детска възраст;
- Модернизиране на материалната база, оборудването и дидактическите средства в детските градини и в детските ясли, вкл. осигуряване на материали за развитие на мисленето и въображението на децата.

Цел 3.4. Прилагане на индивидуален подход към потребностите на всяко дете и на всеки ученик

- Регламентиране на възможността за включване на повече педагогически специалисти съобразно необходимостта в група/паралелка с оглед отделяне на повече внимание и грижи;

- Прилагане на приобщаващи грижи и на модели за адаптация и плавен преход на детето/ученика към условията в детската градина и в училището, както и на прехода между отделните етапи и степени;
- Подкрепа на учителите за прилагане на индивидуален подход и за персонализиране на обучението за всяко дете/ученик съобразно индивидуалните му потребности, напредъка и възможностите за разгръщане на пълния му потенциал;
- Използване на възможностите на дигиталните технологии и изкуствения интелект при персонализацията на обучението;
- Разработване на национални и училищни политики за отчитане на добавената стойност;
- Споделяне на добри практики при прилагането на индивидуален подход при обучението на децата/учениците.

Цел 3.5. Подкрепа за пълноценно участие в образователния процес на деца и ученици със специални образователни потребности

- Функционално оценяване на образователните потребности на децата/учениците със специални образователни потребности и хронични заболявания;
- Разработване и прилагане на програми за психомоторно, познавателно и езиково развитие, за индивидуална и групова работа при установени езикови и/или емоционално-поведенчески, и/или сензорни затруднения;
- Обогаляване на специализираната подкрепяща образователна среда – оборудване и обзавеждане на ресурсни кабинети, съобразно нуждите на децата и учениците;
- Осигуряване на образователни ресурси за безвъзмездно ползване за учениците със сензорни увреждания от I до XII клас;
- Осигуряване на необходимата техника за провеждане на учебния процес на децата/учениците със специални образователни потребности;
- Създаване и използване на адаптирани отворени образователни ресурси за деца/ученици със специални образователни потребности.

Цел 3.6. Подкрепа за пълноценно участие в образователния процес на деца и ученици от уязвими групи и/или мигранти

- Насърчаване на десегрегацията на училищата и класните стаи (формиране на подкрепяща обществена среда, междуучилищни дейности, създаване на партньорство с местните общности и гражданския сектор, допълнителна работа с учениците и с родителите, насърчаване участието на родителите в образователния процес в мултикултурна среда);
- Прилагане на политики за преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност;
- Повишаване на компетентностите на педагогическите съветници, психолозите и образователните медиатори за работа в мултикултурна образователна среда;
- Разработване и изпълнение на програми за подкрепа на учители за адаптирането им в детски градини и училища с концентрация на деца/ученици от уязвими групи;
- Приемане и обучение в държавните и общинските детски градини и училища на малолетните и непълнолетните чужденци, търсещи или получили международна закрила.

Цел 3.7. Превенция и намаляване на агресията и тормоза и недопускане на дискриминация в образователните институции

- Включване на деца/ученици в риск в групи за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти по ненасилствен начин;
- Оказване на психологическа и педагогическа подкрепа за децата, учениците и родителите;
- Квалификация на педагогическите специалисти за управление на конфликти, справяне с агресията, дискриминацията и насилието;
- Изпълнение на инициативи за повишаване на толерантността, за намаляване на агресията и кибертормоза;
- Създаване на центрове по медиация за справяне с агресията, в които медиатори са ученици и учители;
- Споделяне на успешни училищни политики за превенция и намаляване на агресията и тормоза и недопускане на дискриминация;
- Изграждане/модернизирание на системи за сигурност и контрол на достъпа в детските градини и училищата;
- Формиране на компетентности за межкултурен диалог, провеждане на кампании за толерантност и намаляване на агресията на учениците;
- Разработване и прилагане на модели на взаимодействие дете/ученик – родители – учители/психолози за превенция и намаляване на агресията и тормоза в училище.

Цел 3.8. Разширяване на възпитателната функция на образователните институции

- Изпълнение на програми за възпитателна работа, вкл. споделяне на модели за възпитателни взаимодействия в образователния процес;
- Споделяне на добри практики и иновации във възпитателната дейност на образователните институции;
- Формиране на нагласи за приемане на различията между децата и учениците, основани на раса, народност, етническа принадлежност, произход, религия;
- Подкрепа на дейността на ученическите съвети и ученическото самоуправление в училищата;
- Засилване на диалога и взаимодействието с родителите и включването им в дейностите на образователните институции.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 4 ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНОВАЦИИ, ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

Иновациите в образованието целят промяна на културата на преподаване и създаване на по-привлекателна среда за учене. Те стимулират креативното мислене и творчеството в процеса на обучение. Ще се развиват образователни иновации във всички етапи и степени на образованието и във всички сфери на училищния живот. Важно значение ще има свързването на детските градини и училищата, както и на учителите в мрежи и общности за иновации и креативност.

Дигиталните умения и компетенции са приоритет за целия образователен спектър. Достъпът до ИКТ за децата от 21. век е неразделна част от достъпа до образование. Навлизането на иновации, базирани на ИКТ в системата на образованието ще усъвършенства процеса на обучение и ще повиши неговата ефикасност и ефективност. В сферата на образованието ще се прилагат политики, насочени към изграждане и надграждане на образователна облачна среда и създаване на ресурси. Ще се насърчава и формирането на умения у учениците да станат дигитални създатели, да моделират, програмират и развиват дигитална креативност. Усилията ще се насочат към въвеждане на специализирани софтуерни решения за анализ и оценяване на образователните резултати.

Образованието за устойчиво развитие е тясно свързано с международните дискусии за устойчиво развитие, с програмата на ООН и Целите за устойчиво развитие (ЦУР) до 2030 година. В контекста на тази перспектива ще се прилагат образователни политики за създаване на гражданска, финансова, здравна, екологична и спортна култура. Ще се формират ключови компетентности у децата/учениците за устойчиво развитие, интеркултурен диалог, разбиране и оценяване на културното многообразие, както и компетенции за демократична култура и дигитално гражданство. Ще се разширяват познанията за безопасност на движението по пътищата. Ще се създава цялостен обновен облик на образователните институции, подкрепен от инвестиции в съвременна, провокираща мисленето и творчеството образователна среда и в модерно оборудване и обзавеждане.

Цели и групи мерки/дейности:

Цел 4.1. Насърчаване и развитие на култура за иновации

- Въвеждане на образователни иновации в организацията, управлението, образователното съдържание, методите на преподаване и образователната среда;
- Развиване на взаимното учене и провокиране за иновативни решения във всички сфери на училищния живот сред учителите, директорите и експертите от регионалните управления на образованието;
- Създаване на педагогически професионални общности и активизиране на участието и екипната работа на педагогическите специалисти при вземане на решения, предлагане и реализиране на иновации;
- Текущ обмен на данни и опит между педагогическите специалисти, свързани с постиженията на учениците, чрез използване на отворени образователни ресурси;
- Създаване на механизми за самооценка на иновационните дейности, посредством споделяне на иновативни практики и постижения от страна на учениците и техните родители;

- Въвеждане, утвърждаване и мултиплициране на иновативни практики, реализирани посредством мобилност, включително и чрез програмата Еразъм +;
- Разработване и прилагане на подкрепящи политики за иновации и стимулиране на личното творчество на участниците в образователния процес;
- Подобряване и активизиране на участието на родителската общност чрез приобщаващи иновативни дейности;
- Мотивиране за учене чрез проектно-базирано обучение както в присъствена форма, така и в обучение в електронна среда на базата на интегрирано знание, критично мислене и самооценка;
- Изграждане на мрежа на иновации чрез създаване на иновативно пространство между училища, представители на висшите училища и неправителствения сектор, в партньорство с общи цели и теми за обмен на нововъведения;
- Изграждане на национално уеб-базирано пространство за обмяна на информация, публикуване на иновационни практики и представяне на иновативни продукти.

Цел 4.2. Иновации в образователния процес

- Създаване на условия за обучение на учениците в малки групи или индивидуално в различни режими на работа във училищата и извън тях;
- Разширяване на възможностите за интегрирано знание чрез проектно-базирано обучение, развитие на езиковите и комуникативните умения;
- Подобряване на образователната среда, чрез обособяване на STEM среда за прилагане на нови методи на преподаване с цел мотивиране на учениците за учене, трайно знание и професионална ориентация в областта на високотехнологичните индустрии;
- Създаване на ученически научно-изследователски общности в училищната STEM среда съвместно с представители на научната общност и бизнеса;
- Развитие на умения за работа в различни социо-културни среди и области на живота;
- Прилагане на хибридна форма на обучение (присъствено и дистанционно) чрез използване на отворени образователни ресурси и прилагане на иновативни методи на преподаване;
- Сътрудничество за мултиплициране на ефективни иновации между иновативни образователни институции, между иновативни и неинновативни училища;
- Създаване и развитие на партньорства с други образователни институции и родители за споделяне на иновативни практики;
- Създаване и развитие на мрежи от иновативни детски градини и училища;
- Стимулиране на иновациите и обединяване на хората за обща кауза чрез прилагане на образователни модели с добавена стойност.

Цел 4.3. Иновации в образователната среда

- Подобряване на образователната среда чрез създаване на STEM среда – иновативни учебни центрове с фокус върху STEM, които включват промяна в следните елементи: образователна среда, учебно съдържание, преподаване, организация и управление на училищните процеси, експериментална и изследователска работа;
- Осигуряване на естетични, модерни и гъвкави училищни пространства, които осигуряват адаптация спрямо променящите се нужди на обучението и иновативните практики;

- Разширяване на достъпа до модерни IT технологии с оглед провеждане и участие в иновации от разстояние, бърз и качествен достъп до информация и приобщаване на други участници в иновационните процеси;
- Разширяване на образователната среда извън класните стаи и учебните кабинети с оглед прилагане на иновации в удобни и достъпни училищни и извънучилищни пространства, включително „зелени класни стаи“ в обсега на училищата и сред природата.

<p>Цел 4.4. Развитие на образованието в дигитална среда и чрез дигитални ресурси</p>

- Балансирано използване на дигиталните образователни решения и на традиционното учене съобразно възрастта на децата;
- Развиване на уменията на педагогическите специалисти за преподаване в онлайн среда и за разработка и използване на дигитално учебно съдържание;
- Формиране на компетентности у учениците и учителите за създаване, редактиране, обогатяване и актуализиране на дигитално съдържание;
- Формиране на умения за безопасно използване на интернет, за разпознаване на рискове, заплахи, фалшивите новини и др.;
- Ефективен и постоянен контрол от страна на учителите за спазване на правилата за работа в мрежата на деца/ученици в образователните институции;
- Редуциране достъпа до вредно или незаконно съдържание в интернет на децата/учениците в образователните институции от ръководителя на компютърния кабинет, съвместно с интернет доставчика;
- Развиване на умения за създаване, използване и моделиране на изкуствен интелект;
- Надграждане на облачната среда в системата на образованието, въвеждане на специализирани софтуерни решения за анализ и оценяване на образователните резултати, чрез използване на компютърно моделиране, алгоритми и изкуствен интелект;
- Създаване във всяко училище на високо-технологична образователна среда и условия за преподаване чрез използване на интегрирани образователни платформи и облачни технологии;
- Увеличаване броя на крайните електронни устройства в училищата;
- Развитие на вътрешните и външните (вкл. международни) училищни мрежи за осигуряване на бърз, защитен и надежден достъп до дигитални ресурси;
- Обзавеждане на учебните кабинети със съвременно оборудване за работа с дигитално учебно съдържание и превръщането им в дигитални класни стаи;
- Осигуряване на достъп до виртуална класна стая за обучение от разстояние: за всички ученици в случаи на епидемии, природни бедствия и др., както и за тези ученици, които попадат в рискови категории и не могат да посещават училище поради здравословни причини и/или са със специални образователни потребности;
- Въвеждане и използване на системи с изкуствен интелект в училищното и професионалното образование и обучение;
- Увеличаване на приема за обучение на IT специалисти чрез разширяване на мрежата от професионални и профилирани гимназии;
- Развиване на облачните услуги и вграждането им в образователната система;
- Развиване и използване на технологията „Интернет на нещата“ (IoT) за целите на образователната система.

Цел 4.5. Образование за устойчиво развитие

- Осъществяване на специализирани обучения на учители за ефективно педагогическо взаимодействие в съответствие с принципите за устойчиво развитие;
- Въвеждане на дейности по опознаване на природата в неурбанизирана среда;
- Разширяване на дейностите, свързани с повишаване на двигателната активност и здравословното хранене;
- Изграждане на партньорство и съвместни политики на всички нива (национално, регионално, локално и институционално) за постигане на целите за устойчивото развитие;
- Изграждане на екологична култура и навици за разделно събиране на отпадъци;
- Реализиране на дейности за популяризиране на европейските инициативи в областта на образованието за устойчиво развитие;
- Обучение, ориентирано към формиране на знания и умения за живот с фокус към здравното образование, здравословното хранене, първа долекарска помощ, безопасно движение по пътищата, обучение по различни видове спорт и други с активното участие на родителите;
- Създаване и използване на отворени образователни ресурси и модели за устойчиво развитие на национално, регионално и институционално ниво.

Цел 4.6. Модернизиране на образователната инфраструктура към устойчиво развитие

- Изпълнение на дейности, свързани със създаването на цялостен обновен облик на образователните институции;
- Изпълнение на инфраструктурни и технологични решения за модернизация на образователните институции и на средата за обучение;
- Ремонт на образователни институции и създаване на кампуси и на условия за спорт, занимания по интереси, дискусии по различни теми и др. в тях;
- Изграждане на нови или реконструиране на съществуващи открити/закрити спортни площадки и площадки за игри;
- Изграждане на учебно-тренировъчни центрове и на площадки за обучение на децата и учениците по безопасност на движението по пътищата;
- Ремонтни дейности за спестяване на енергийни, водни и други ресурси;
- Оптимизиране и естетизиране на вътрешното пространство в образователните институции и осигуряване на безопасен достъп на всяко дете/ученик до образование;
- Изграждане, реконструкция и обновяване на прилежащите училищни дворове – реализиране на терен за опитно поле, ботаническа градина, детски развлекателен кът;
- Изграждане на система за разделно събиране на отпадъци в образователните институции.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 5 РЕАЛИЗАЦИЯ В ПРОФЕСИИТЕ НА НАСТОЯЩЕТО И БЪДЕЩЕТО

Стремежът към разширяване на професионалното образование и обучение се обуславя от развитието на дигитализацията и технологиите, прехода към зелена икономика и устойчиво развитие.

Ще се прилагат политики за постигане на качествено и иновативно професионално образование и обучение, отговарящо на динамично променящите се изисквания на пазара на труда. Ще се актуализират учебните планове и програми за адаптиране към промяна в структурата на професиите. Ще се насърчават партньорствата между професионалните гимназии, висшите училища, предприятията и изследователските центрове за споделяне на материална база и инициативи, както и включването в регионални, секторни, национални и европейски мрежи. Ще се увеличава дялът на дуалната форма на обучение.

Цели и групи мерки/дейности:

Цел 5.1. Професионално образование и обучение, съответстващо на динамиката на пазара на труда

- Разработване на кредитна система и въвеждане на кредити в професионалното образование и обучение в синхрон с европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET);
- Въвеждане и разширяване на краткосрочните и модулните обучения в сътрудничество с бизнеса, научни и други образователни и учебни институции;
- Насърчаване на интереса към професионалното образование по приоритетни професии и по специалности с прогнозиран бъдещ недостиг на пазара на труда;
- Разширяване на практическото обучение в реална работна среда (дуално обучение) по отношение на географския обхват и на възможностите за избор на специалности и професии;
- Изграждане и поддържане на платформи и бази за реализиране на стажове и практики на национално, регионално и местно ниво и на секторно ниво;
- Разработване и прилагане на нов класификатор на професиите и отворен формат на стандартите за професионална квалификация;
- Провеждане на проучвания сред работодателите на секторно, областно и национално ниво за потребностите на пазара на труда;
- Създаване на механизъм за гъвкава адаптация чрез актуализиране на списъка на професиите за професионално образование и обучение;
- Разработване и прилагане на гъвкави модулни учебни планове и програми по професии, отчитащи реалните потребностите на пазара на труда;
- Осигуряване на система от достъпни и качествени услуги за кариерно ориентиране в училище във връзка с успешната реализация на пазара на труда;
- Осигуряване на гъвкави пътеки за повторно включване в професионално образование или обучение на отпаднали или преждевременно напуснали училище;
- Засилване на практическото обучение и допълнителната професионална подготовка в образователните институции.

Цел 5.2. Формиране и развитие на умения за професиите на настоящето и бъдещето

- Разработване и прилагане на секторни стратегии за уменията и секторни квалификационни рамки, изграждане и функциониране на Секторни съвети за уменията;
- Повишаване квалификацията на учителите в професионалното образование и обучение за прилагане на компетентностния подход;
- Създаване и развитие на партньорства между бизнеса и образованието за провеждане на стажове и практики, за споделяне на оборудване и обмен на ресурси;
- Създаване на нови интердисциплинарни и интегрирани учебни планове и програми за нови професии, дуално и модулно обучение, в сътрудничество с бизнеса, висши училища и научни организации;
- Развитие на проектно-ориентирано учене в реална работна среда;
- Прилагане на механизъм за проследяване на завършващите професионално образование и обучение.

Цел 5.3. Развитие на професионалното образование и обучение, базирано на прехода към цифрова и зелена икономика

- Подкрепа за въвеждането на научни подходи и иновации в професионалното образование и обучение, за насърчаване на продължаващото образование с цел ориентиране към научноизследователска и развойна дейност на учениците и на предприемаческите им умения;
- Създаване и прилагане на иновативни методи за преподаване и учене, базирани на дигиталните технологии и отворените онлайн образователни ресурси;
- Създаване и развитие на центрове за високи постижения в професионалното образование и обучение на териториален и/или секторен принцип;
- Изграждане на нови или реконструиране на съществуващи бази за практическо обучение, учебни кабинети и лаборатории в професионалните гимназии;
- Изграждане на специализирани многофункционални центрове за професионална подготовка/обучение по няколко специалности/професии от типа „центрове за компетентности“.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 6 УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

Усилията ще бъдат насочени към създаване на привлекателни и гъвкави възможности за придобиване на нови компетентности, на квалификация и преквалификация във формалната образователна система и в неформалното обучение, както и създаване на условия за информално учене. Ще се осъществяват междуинституционални инициативи чрез синхронизиране действията на МОН, общините и професионалните училища с тези на МТСП, Агенцията по заетостта и на местния бизнес за „затваряне на кръга“ от услуги – оказване на подкрепа за ограмотяване и усвояване на образователно съдържание, придобиване на квалификация за намиране на работа.

Цели и групи мерки/дейности:

Цел 6.1. Разширяване на възможностите за учене през целия живот

- Актуализиране и ефективно прилагане на национална квалификационна рамка за учене през целия живот;
- Усъвършенстване на механизмите за валидиране на знания и умения в областта на професионалното образование и обучение, придобити чрез неформално обучение или информално учене, както и въз основа на придобит професионален опит;
- Създаване на интегрирана система за кариерно ориентиране и професионално образование и обучение при учащи и при възрастни;
- Популяризиране на ученето сред всички слоеве на населението за участие във форми на учене през целия живот;
- Развитие и разширяване на системата за ограмотяване на възрастни с цел развитие на индивидуални умения за достъп до пазара на труда;
- Включване във форми за образование и обучение на лица, които не са завършили средно образование;
- Насърчаване и прилагане на система за пренос на кредити между средното и висшето образование, позволяваща гъвкави и мотивиращи пътеки за научни интереси и усвояване на професия;
- Осигуряване на достъп до отворени образователни ресурси за учене през целия живот за всички.

Цел 6.2. Осигуряване на условия за насърчаване на ученето през целия живот

- Разширяване на спектъра от възможности за учене чрез популяризиране на формалното образование, неформалното обучение и информалното учене и мотивиране на лицата;
- Включване на педагогически специалисти в квалификационни курсове за усвояване техники на преподаване на младежи и възрастни във формално и неформално образование и обучение;
- Повишаване на осведомеността сред заинтересованите общности за възможностите, които предоставя ученето през целия живот;
- Квалификация на населението, позволяваща повторната интеграция на пазара на труда;

- Създаване на професионални общности от учители/обучители за обмен на добри практики в обучението на възрастни, взаимно учене чрез отворени образователни ресурси, създаване и споделяне на съдържание;
- Насърчаване на мобилността по европейски и международни програми на учащите и служителите и на транснационалното сътрудничество на доставчиците на образование и обучение;
- Използване на образователни платформи и споделяне на ефективни модели в подкрепа на висококачествено и приобщаващо образование и обучение през целия живот;
- Насърчаване на партньорството със заинтересованите страни, свързани с обучението и образованието на младежи и възрастни.

ПРОЕКТ

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 7

ЕФЕКТИВНО И ЕФИКАСНО УПРАВЛЕНИЕ И УЧАСТИЕ В МРЕЖИ

Образованието все по-осезаемо придобива характеристики на хоризонтална политика. В управлението на системата на всички нива ще се утвърждават интегрираният подход и ефективното взаимодействие със заинтересованите институции и гражданите. Ще се насърчават стратегическите партньорства и мобилността с цел обучение и обмяна на добри практики. Ще бъде въведен и ще се прилага междуинституционален механизъм за наблюдение на изпълнението и изготвяне на оценка на въздействието на образователните политики. Ще се насърчават политиките за свързаност между образователните институции, в това число споделянето на ресурси, работата по проекти и в мрежи.

Цели и групи мерки/дейности:

Цел 7.1. Преход от стандартизиран подход в управлението на образователните институции към управление, основано на креативност и иновации

- Утвърждаване на интегрирания подход и ефективното взаимодействие със заинтересованите институции и гражданите;
- Прилагане на екипен подход на взаимодействие между всички участници в образователния процес в детските градини и училищата;
- Утвърждаване на лидерството като водещ подход в управлението на институциите от системата на предучилищното и училищното образование;
- Дигитализация на управлението на образователните институции и на връзката училище-родители (електронни дневници);
- Създаване на междуинституционален механизъм за наблюдение, мониторинг и контрол на изпълнението и изготвяне на оценка на въздействието на образователните политики;
- Мотивация на училищните екипи и подкрепа на иновативните и творчески решения на всички участници в образователния процес.

Цел 7.2. Сътрудничество между институциите и свързване в мрежи

- Създаване и поддържане на ефективни партньорски мрежи между образователните институции;
- Въвеждане и утвърждаване на практика за споделяне на ресурси между образователните институции на регионален принцип;
- Създаване и развиване на секторни клъстери на професионалните гимназии;
- Създаване и развиване на свързаност с българските неделни училища в чужбина;
- Активизиране на обмена с преподаватели, служители и учаци в чуждестранни образователни институции и включване в международни мрежи;
- Провеждане на съвместни инициативи, партниране и споделяне на ресурси с библиотеки, музеи и други културни институции и научни организации;
- Поддържане на училищните библиотеки, обогатяване на библиотечния фонд в образователните институции;
- Формиране и прилагане на училищни политики, насочени към ангажиране на всички участници в образователния процес и заинтересованите страни.

VI. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОЛЗА/РЕЗУЛТАТ

	Наименование	Източник	Текуща стойност	Целева стойност	Средна стойност в ЕС
1.	Дял на обхванатите деца на възраст 4 г. в предучилищно образование спрямо общият брой на децата на 4 годишна възраст	Евростат	76,6%, Към 2018 г.	91,0%	88,6%, Към 2018 г.
2.	Дял на обхванатите деца на възраст 7 г. в училищно образование спрямо общият брой на децата на 7 годишна възраст	Евростат	90,5%, Към 2018 г.	98,0%	97,7%, Към 2018 г.
3.	Дял на преждевременно напусналите образование и обучение	Евростат	12,7%, Към 2018 г.	9,5%	10,6%, Към 2018 г.
4.	Дял на децата на възраст 4-6 години, необхванати в предучилищното образование	Евростат	17,6%, Към 2018 г.	5,0%	4,7%, Към 2018 г.
5.	Среден брой години, включени в образование	ООН, индекс на човешкото развитие	11,8 години, Към 2019 г.	15 години	Неприложимо*
6.	Дял на учениците с резултати, по-ниски от критичните (средно за трите области на изследването)	ОИСП - PISA	46,0%, Към 2018 г.	36,0%	23,6 %, Към 2018 г.
7.	Процент на учениците от 4. клас под средното равнище на способностите по четене	PIRLS 2016	17	8	18
8.	Процент на учениците от 4. клас под средното равнище на способностите по математика	TIMSS 2019	29	15	29

9.	Коефициент на заетост на наскоро завършилите ПОО (1-3 години), които не продължават своето образование	Евростат	68,6%, Към 2019 г.	80,0%	77,6%, Към 2019 г.
10.	Относителен дял на младежите (на 20-24 навършени години) със завършено най-малко средно образование	Евростат	84,4%, Към 2019 г.	89,0%	83,5%, Към 2019 г.
11.	Относителен дял на населението (25-64 г.), участващо в образование и обучение	Евростат	2,5%, Към 2018 г.	7,5%	11,1%, Към 2018 г.
12.	Дял на учителите на възраст до 35 години	Евростат	11,36%, Към 2018 г.	32,0%	20,06%, Към 2018 г.
13.	Учители, работещи на пълно и непълно работно време в основно и средно образование – като % от общото активно население	Евростат	1,7%, Към 2018 г.	2,0%	2,1%, Към 2018 г.
14.	Дял на учителите, подготвени за преподаване в мултикултурни условия, %	OECD, TALIS	25,8%, Към 2018 г.	35,0%	Неприложимо*
15.	Население, притежаващо основни цифрови умения	DESI	29%, Към 2019 г.	44%	57%, Към 2019 г.
16.	Дял на учителите, които се чувстват подготвени за използване на ИКТ за преподаване	OECD, TALIS	49,8%, Към 2018 г.	75% до 2027 г.	Неприложимо*
17.	Дял на основни или над основни общи цифрови умения на лица на възраст от 16 до 74 години, живеещи в домакинство с деца под 16-годишна възраст	Евростат	32%, Към 2019 г.	58,0%	64%, Към 2019 г.

* Няма отделно изчислена средна стойност за ЕС за съответния индикатор, тъй като в изследването участват държави от целия свят.

VII. ФИНАНСИРАНЕ

Изпълнението на заложените цели на Стратегическата рамка ще бъде финансирано от следните източници:

- ✓ Държавен бюджет (включително национални програми за развитие на образованието) и собствени приходи на общините;
- ✓ Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г.;
- ✓ Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020 г.;
- ✓ Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020 г.;
- ✓ Програма за развитие на селските райони;
- ✓ Механизъм за възстановяване и устойчивост (Recovery and Resilience Facility)
- ✓ Програма за образование 2021 – 2027;
- ✓ Програма Развитие на регионите 2021 – 2027;
- ✓ Стратегически план за развитие на селските райони 2021 – 2027;
- ✓ Програма „Еразъм“ +;
- ✓ Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство;
- ✓ Други европейски и международни фондове и програми/проекти.

Индикативната оценка на необходимия финансов ресурс за периода 2021 – 2030 г. за изпълнение на заложените цели на Стратегическата рамка възлиза на около 50,0 млрд. лв.

При финансирането на отделните мерки и дейности ще се търси осигуряване на допълняемост, синергия и демаркация между инструментите за финансиране на образованието със средства от националния бюджет, структурните фондове, програмите за директно финансиране от Европейския съюз и други донорски програми и механизми за периода 2021 – 2030 година.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

При изготвянето на Стратегическата рамка са взети предвид:

- ✓ Закон за предучилищното и училищното образование;
- ✓ Закон за професионалното образование и обучение;
- ✓ Подзаконовите нормативни актове в областта на предучилищното и училищното образование и на професионалното образование и обучение;
- ✓ Програма за управление на Правителството на Република България за периода 2017 – 2021 г.;
- ✓ Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020);
- ✓ Национална стратегия за учене през целия живот (УЦЖ) за периода 2014 – 2020 година;
- ✓ Национална стратегия за насърчване и повишаване на грамотността (2014 – 2020);
- ✓ Стратегия за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Република България (2014 – 2020 г.);
- ✓ Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015 – 2020 г.;
- ✓ Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри;
- ✓ Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020) по приоритет „Образование“;
- ✓ Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020);
- ✓ ОИСР (2018) Бъдещето на образованието и уменията 2030 (OECD The Future of Education and Skills 2030 Project);
- ✓ Индустрия 2030 Документ за обхвата на визията за европейска индустрия до 2030 г.;
- ✓ Препоръка на Съвета от 19 декември 2016 г. относно повишаване на уменията: нови възможности за възрастните;
- ✓ Препоръка на Съвета относно общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването (2016);
- ✓ План за действие в областта на цифровото образование (2020);
- ✓ Препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот (2018)
- ✓ Препоръка на Съвета за висококачествени системи за образование и грижи в ранна детска възраст (2019)
- ✓ Препоръка на ЮНЕСКО за Отворени образователни ресурси (2019)
- ✓ Препоръка CM/Res(2019)10 на Комитета на министрите към държавите членки за развитие и насърчване на образованието за цифрово гражданство (2019)
- ✓ Европейска рамка за дигиталните компетенции на преподавателите (2017)
- ✓ Рамка на дигиталните компетентности за граждани (2017)
- ✓ Пекински консенсус за изкуствен интелект и образование, ЮНЕСКО (2019)
- ✓ Рамка за действие на ЮНЕСКО „Образование 2030“ в изпълнение на ЦУР 4 (2015)
- ✓ Стратегия за уменията ОИСР 2019
- ✓ Европейска програма за умения

- ✓ Рамка на ЮНЕСКО за прилагане на образованието за устойчиво развитие отвъд 2019 (приета по време на 74-та сесия на ОС на ООН, 2019)
- ✓ Референтна рамка за компетентности за демократична култура на Съвета на Европа (цел 4.7 на ЦУР)
- ✓ Препоръка CM/Res (2018) 7 на Комитета на министрите към държавите членки относно насоки за зачитане, защита и изпълнение на правата на детето в цифрова среда
- ✓ Препоръка CM/Res (2016) 2 на Комитета на министрите към държавите-членки относно интернет на гражданите и Стратегията на Съвета на Европа за правата на детето (2016 – 2021 г.);
- ✓ Препоръка CM/Res (2019) 9 на Комитета на министрите към държавите членки за насърчаване на етична култура в учителската професия

ПРОЕКТ